

МИХАИЛЪ М. ОБРЕНОВИЋЪ III.

ПО МИЛОСТИ БОЖКОЙ И ВОЛЫ НАРОДА

КНЯЗЪ СРБСКІЙ,

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЯВЛЮСМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА є ДРЖАВНЫЙ
СОВЕТЪ РЕШЕО И ДА СМО МЫ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО:

ЗАКОНЪ О УСТРОЙСТВУ

I.

ОКРУЖНЫ СУДОВА.

§. 1.

У свакомъ окружю постои по ёданъ окружній судъ, као првостепеный.

Овима равни постое, судъ вароши Београда и трговачкій судъ у Београду, но овай са особитимъ устройствомъ.

§. 2.

Судови окружни могу се састојти изъ једногъ, а по потреби и изъ више оделена.

§. 3.

У свакомъ окружномъ суду мораю быти найманѣ три судіе (разумеваюћи у томе и председателя), и секретаръ. Осталый судскій персоналъ поставля се по потреби.

§. 4.

Како судіе, тако и остале званичнике окружны судова, поставля князъ указомъ, на предлогъ министра правде.

§. 5.

Окружни судови стое подъ министромъ правде.

§. 6.

Судія окружногъ суда не може быти, кои ніе србскій поданикъ, кои нема 25 година, и, ако ніе редовно свршio правословне науке у Србіи или на страни, кои ніе найманъ 5 година служіо у судской струци.

§. 7.

Окружни судови надлежни су за грађанске, кривичне, пупилске и трговачке предмете.

§. 8.

У грађанскимъ предметима они решаваю и пресуђую у првомъ степену:

1., све спорове, кои вредность прелази власть суђења общински судова;

2., све спорове, безъ призреня на вредность, о праву наслѣдія по закону, или по тестаменту, или о праву собствености на непокретность;

3., спорове, у коима судіје и у обште чиновници имаю одговарати за штету, причину у вршениу званичне дужности, безъ призреня на вредность штете;

4., све спорове, у коима вредность предмета не може се определити у новцу.

А како касаціона власть они оснажаваю или уништаваю пресуде общински судова у пред-

метима, кои вредность прелази кругъ власти суђења общински судова, но кое су по саизволеню парничара общински судови пресудили, и спорове, кое је избраный судъ пресудио у случајма поступкомъ судскимъ прописанима.

§. 9.

У кривичнимъ предметима юкружни судови суде сва злочинства и преступленя, коя нису закономъ подчинена суђењу особено судова или властій.

§. 10.

Окружни судови расправљаю и све пупилске предмете. Они се стараю, да се иманъ малолѣтне деце попише; да имъ се тутори поставе, кои ће о ныовой личности и иманю бригу водити; они, по саслушаню тутора, решаваю, шта ће се одъ пупилскогъ имания чувати, а шта продати, и шта ће се, и колико пупили на издржаванѣи друге потребе дати; и у обште како ће се расположенъ са ныима и ныовимъ иманѣмъ до ныовогъ пунолѣтства учинити.

§. 11.

У трговачкимъ предметима окружни судови суде спорове, кои вредность прелази власть суђења общински судова, у онимъ местима и окружјима, за коя не постои трговачкій судъ.

§. 12.

За изрицање правде у окружнимъ судовима захтеваю се три судіје и деловодитель.

§. 13.

Кадъ бы єданъ судія био препреченъ у суђеню , а не бы было другогъ судіе у суду, кои бы га заступити могао, онда таквогъ може заступити секретаръ , или у препреци секретара другій званичникъ суда, кога председатель одреди, ако има свойства за судію прописана.

§. 14.

Председатель заузима право место , а после председателя долазе судіе по старешинству по класама, а ако су у једной класи , по раніемъ постављеню у ту класу.

Они, кои безъ определеня остану, па буду постављни за судію, заузимаю оно место после председателя, кое имъ припада према бывшемъ званју и плати.

§. 15.

Суђенѣ у окружнимъ судовима явно є, осимъ где законъ допушта да не буде явности.

§. 16.

Судови окружни решаваю по вишени гласова, кое прикупля председаваоїй одъ наймлађегъ члана починюћи.

Одвоена мнѣнія ставляю се такође на протоколь коя подписує онай, кои є мнѣніе одвојо.

§. 17.

Одвоено мнѣніе у предходномъ питаню, н. пр. да ли дело спада у надлежность суда,

да ли є довольно ислеђено , и тимъ подобна, не ослобођава судію одъ дужности давати гласъ судећи у главномъ питаню.

§. 18.

Пресуде и решеня у предходнимъ питанымъ, као и у обште оно, што судъ, као судъ, гласанѣмъ по вишени решава , подписьу све участвује судіе са деловодителемъ.

А кадъ се пресуде и решеня издаю дотичнимъ лицама , онда излазе само подъ подпомъ председателя и деловодителя.

Оно пакъ, што самъ председатель по администрацији коме пише, онъ самъ и подписује.

§. 19.

Самъ председатель, или онай кога онъ одреди, издаваће наредбе, коима се само решенѣ предмета приуготовљава, као н. пр. да се какво лице добави ради преслушаня, или да се стране на рочиште позову; далѣ наредбе, коима се само пресуде или решеня судска извршију, као што є: писати власти да се пресуда изврши, да се такса наплати, да стране представану ради полаганя заклетве или да примешто одъ суда и тимъ подобно; исто тако да се пресуда или решенѣ выши судова странама саобщи, да се министру захтевана акта пошлију или известије поднесе, да се свршена акта у архиву оставе, дело по незадовољству већемъ суду пошлиј, да се одговори да су новци

примљни, да се интабулационо уверенъ, или акта по наплати таксе у препису издаду, и т. п.

§. 20.

Председатель руководи сва дела. Онъ оглашава, да заседаніе починѣ или престає.

Онъ предлаже питанія, на коя се одговорити, или коя се обяснати имаю.

Судіє, ако што имаю приметити, управляю увекъ свой говоръ на председателя, кои ће према стану ствари, или самъ нужна питанія чинити, или дозволити судіј, да онъ питанія положи, о коима жели обясненъ имати.

Председатель, по предходномъ споразумљеню са судіјама, изриче да є извиђенъ свршено. Онъ предлаже судіјама питанія, коя се решити имаю, и свакій є судіја дужанъ дати свой гласъ о ономъ, о чому се пита. Учитељна заключења суда онъ исказује у име суда явно.

§. 21.

Председатель одређује, кои ће одъ канцеларискогъ персонала кои посао радити, и где има више оделеня, онъ одређује, кои ће чланъ у комъ оделеню или одбору радити, само то мора быти писменимъ распоредомъ за у на предъ.

У случају, кадъ бы кои судіја у комъ оделеню препреченъ быо, може председатель и

усмено наредити, кои ће одъ судіја препреченогъ заступити.

Председатель такође, придржаваюћи се реда, наређује, кои ће одъ судіја и канцеларискогъ персонала у време одмора быти дежурни.

§. 22.

Председатель надзира да сви подучнику у суду прилѣжно и као што вали одређене имъ послове врше; онъ води надзоръ о владаню званичника судски, на дужности и изванъ ове, сходно закону о чиновницима, и на свршетку године подноси министру правде кондуктный листъ о свима чиновницима и практикантима суда.

§. 23.

Председатель обржава полицију и редъ у суду и у притвору судскомъ.

§. 24.

Сва права и дужности председателя, у случају кадъ онъ збогъ какве препреке ніе на дужности, припадају найстаріјемъ судіји.

§. 25.

Секретаръ є старешина канцеларискогъ персонала. Нѣгова є дужность да израђује решене предмете самъ, или да јй дае нижимъ чиновницима суда на израђенъ; да се у обште стара, да се решени предмети брзо израђую и уредно куда треба одправљају.

Онъ има право канцеларискій персоналъ на брзо и точно вршенѣ дужности опоминяти, и по потреби извещавати о томе председателя, ради далѣгъ закононогъ поступка.

II.

АПЕЛАЦІОННОГЪ СУДА.

§. 1.

Надъ свима првостепенимъ судовима постои єданъ апелационый судъ, као судъ другогъ и последнѣгъ степена.

§. 2.

Апелационый судъ састои се изъ 10 судія, између кои є єданъ председатель, изъ потребногъ броя секретара и другогъ персонала.

Онъ ради у два оделеня.

§. 3.

Како судіе, тако и остale чиновнике апелационого суда, поставля князъ указомъ, на предлогъ министра правде.

§. 4.

Судія апелационого суда не може быти, кои, поредъ свойства прописаны за судіе окружны судова (§. 6. устройства тій судова), ніє юшъ навршіо 30 година. Онай, кои ніє редовно свршіо правословне науке, не може быти судія

апелационого суда, ако ніє найманъ петъ година служіо као судія.

§. 5.

Апелационый судъ стои подъ министромъ правде.

§. 6.

Апелационый судъ расматра и суди, сходно прописима поступка судскогъ, у другомъ и последнѣмъ степену само оне грађанске, спорне и неспорне, као и кривичне предмете, кое су у првомъ степену решавали првостепени судови.

§. 7.

Суђенъ є у апелациономъ суду явно, осимъ где законъ другчје допушта.

§. 8.

За изрицањъ правде у апелациономъ суду морао быти петъ судія и деловодитель.

Судія, кои є у предходномъ питаню био одвоеногъ мнѣнїя не ослобођава се одъ даваня гласа у решаванию главногъ питаня, само може при томе позвати се на свое мнѣнїе у предходномъ питаню.

§. 9.

Апелационый судъ решава по већини гласова, кое председатель прикупля, починюћи одъ наймлађегъ судіе.

§. 10.

Кадъ бы єданъ судія био препреченъ у суђеню, а не бы было другогъ судіе у суду,

кои бы га могао заступити, онда ће таквогъ судију заступити кои одъ секретара, кога председател одреди, ако има свойства за судију прописана.

§. 11.

Апелациониј судъ расматра и решава предмете по реду, како су му дошли, изузимаюћи итне по закону, кои се пре остали решавају.

§. 12.

Пресуде и у обште оно, што судъ, као судъ, гласанъмъ по виштини решава, подпишују све учествујуће судије са деловодитељмъ, и одвојена мнѣња у таквимъ предметима подпишују онай, кои с мнѣње одвојено.

§. 13.

Пресуде и писма апелационогъ суда излазе подъ подписомъ председавајућегъ судије и деловодитеља; а ако бы било и одвојена мнѣња, то ће се и она послати у верномъ препису дотичномъ суду.

Што пакъ председател у административнимъ пословима пише, то ће онъ самъ и подпишавати.

Председател ће одредити једногъ чиновника одъ канцеларискогъ персонала, кои ће рачуне водити и новце чувати.

§. 14.

Председател заузима врво месмо у суду, а после и њега судије редомъ по времену постављају за судију апелационогъ суда.

Они, кои су безъ определена остали, па буду постављени за судију, заузимају међу члановима оно место, кое имъ припада према званију, съ кога су дошли.

§. 15.

Председател руководи сва дела, и онъ дели послове оделеными.

Онъ оглашава, да заседање починѣ или престає; онъ предлаже питанја, на коя се одговорити има, и свакї судија дужанъ је дати свой гласъ о ономъ, о чему се пита.

§. 16.

Председател одређује, кои ће судија у комъ оделеню радити, но то мора быти писменимъ распоредомъ и на извесно време, а никадъ за поединији случај, осимъ кадъ бы у једномъ оделеню више судија недостајало, тако да се съ додаткомъ једногъ одъ секретара (§. 10.) не бы законый број судија добио; у комъ случају моћиће онъ и на краће време и усмено једногъ, но наймлађегъ судију, изъ једногъ у друго оделенје преместити.

§. 17.

Председател може у комъ оће оделеню председавати. У другомъ оделеню председава иайстарији по реду чланъ.

§. 18.

Председател надзирава, да сви у суду прилѣжно и као што треба послове врше; онъ Зборникъ часть XVIII.

води надзоръ о владаню званичника судски на дужности и изванъ ове, сходно закону о чиновницима, и на свршетку године подноси министру правде кондунитный листъ о свима чиновницима и практикантима суда.

§. 19.

Председатель одржава у суду редъ и полицио.

У овомъ смотреню онъ има иста права и дужности, кое су закономъ прописане за председателъ окружны судова.

§. 20.

Сва ова права и дужности председателя, кадъ онъ збогъ какве препреке ніє на дужности, припадаю найстаріемъ суді.

§. 21.

Секретари участвую у заседаніяма, израђую решене предмете сами, или јй даю нижимъ чиновницима суда на израђенѣ, и управљаю деловодствомъ оделена у коме раде.

Они су дужни старати се, да се решени предмети брзо израђую и уредно, куда треба, одправљаю.

Найстаріи секретарь дужанъ є поредъ тога надгледати, да се у канцеларискимъ пословима суда какавъ непоредакъ не догоди.

Онъ има право млађе секретаре и остали канцеларискій персональ на брзо и точно вршћи дужности опоминяти и по потреби из-

вештавати о томе председателя, ради даљгъ законогъ поступка.

Кадъ секретаръ збогъ какве препреке ніє на дужности, иста права и дужности припадаю другомъ по старешинству секретару.

III.

КАСАЦІОННОГЪ СУДА.

§. 1.

Надъ свима првостепенимъ судовима (§. 1. устройства окружны судова) и надъ апелаціонимъ судомъ, као и надъ главномъ контроломъ, у смотреню спорова о правительственимъ рачунима и подъ надзоромъ правительства стоећимъ, постои јданъ касаціоний судъ за целу земљу, у месту централне државне управе.

§. 2.

Касаціоний судъ састои се изъ 15 судіја, између кои є јданъ председатель, и изъ потребногъ броя секретара.

Осталый канцелариский персональ поставля се такође по потреби.

§. 3.

Како судіје тако и остале чиновнике касаціоногъ суда, поставля князъ указомъ, на предлогъ министра правде.

§. 4.

Судія касаціоногъ суда мора имати свойства , коя се изискую за судію апелационогъ суда (§. 4. устройства апелационогъ суда). Онай, кои ніє редовно свршіо правословне науке, не може быти судія касаціоногъ суда, ако ніє найманъ седамъ година служіо као судія.

§. 5.

Заседанія су касаціоногъ суда явна, осимъ где законъ другчіе допушта.

§. 6.

Главный є задатакъ касаціоногъ суда , да мотри, да се у землї како формални, тако и матеріялни закони и прописи у предметима грађанскимъ, спорнимъ и неспорнимъ као и у кривичнимъ , употребляю у ономъ смислу, у комъ они гласе, и еднообразно.

§. 7.

У кругъ рада касаціоногъ суда спада , да оснажава или уништава пресуде или решения судска, издана по грађанскимъ спорнимъ и неспорнимъ као и кривичнимъ предметима, у случајма, кои су закономъ прописани.

§. 8.

Осимъ тога у кругъ касаціоногъ суда спада да решава, кои є судъ за суђенъ надлежанъ у случајма сукоба, кои бы се збогъ суђеня догоđio између судова грађански, воены , прквены, полицайны и главне контроле, па было

да судови једне или разны наведены струка међу собомъ у сукобъ дођу.

Оваква питанія предлаже непосредно касаціономъ суду онай судъ , коме є предметъ другій кои судъ као надлежномъ доставіо, а и онъ є решіо да ніє надлежанъ. Овако да буде и онда, кадъ више судова присвяяю надлежность за кои предметъ.

Ако касаціоный судъ нађе , да є надлежанъ другій судъ, а не онай, кои є предлогъ учиніо, онда ће послати акта томе суду, а решенъ и једномъ и другомъ.

Касаціоный судъ расматраће и решавати и жалбе дотичны лица, изявљене противу надлежности кога одъ казаны судова.

§. 9.

Касаціоный судъ определява далъ у случају , кадъ бы кои првостепеный судъ у суђеню кога предмета, ма збогъ каквогъ узрока, препреченъ быо, кои ће другій судъ тай предметъ судити; само ће при томе колико є могуће, определявати препреченомъ најближій судъ.

§. 10.

Найпосле, касаціоный судъ решава на зактеванъ министра правде, да ли у поединомъ случају по принешенимъ доказима, има основа, да се кои судія збогъ злочинства или преступленя учинѣны у случајма §§. 109. 120. и 127. казнителногъ законика, подъ судъ да, или да

одговара само за накнаду штете, учинъне вршенье званичне дужности.

§. 11.

Кадъ касаціонный судъ пресуду или решенѣ апелационогъ или првостепеногъ суда оснажи или уништи, вратиће предметъ ономъ истомъ суду, кои га є решіо.

§. 12.

Касаціонный судъ ради редовно у три оделеня; но у некимъ случаима онъ држи велика (§. 15.), а у некимъ своя общта заседанія (§. 16.)

§. 13.

За пуноважно заседаніе у оделеню изискує се петъ судія, за велико заседаніе найманъ деветъ, а за обште найманъ тринаестъ.

Како у оделеню тако и у великому и у обштемъ заседанію, једнога недостајегъ судію, у случаю потребе, може заменити, по одредби председателя, онай по старешинству секретаръ, кои има свойства за судію условљена.

§. 14.

Касаціонный судъ решава по савршеной венини гласова, кое ће председаваюїй прикупљати, починиоћи одъ наймађегъ судіје. Ако су гласови подеднако подељни, решава она страна, на којој є председаваюїй.

§. 15.

У великому заседанію решаваће се:

1., они предмети, у коима нижи судъ небы усвоено предмете касаціоногъ суда; но у овомъ случаю велико заседаніе не могу саставляти чланови оногъ оделеня, кои су предметъ пре решили;

2., кадъ се решава оће ли се судіја дати подъ судъ (види §. 10.)

§. 16.

У обштемъ заседанію саветоваће се:

1., како се има разумети какавъ законъ прописъ о коме бы се приметило, да се у оделеными или у великому заседанію у подобнимъ случаима нејднако разуме и на случай односи (§. 8. зак. грађанск.);

2., кадъ министеръ правде буде поискао мнѣње касаціоногъ суда о каквомъ пропису закона; или кадъ самъ касаціонный судъ, по увиђеной потреби, буде захтевао допуну или новъ какавъ законъ;

3., ако бы имао чинити примедбе министру правде на какавъ ињегъ предписъ или наставленъ, за кое бы налазио, да се не слаже са постоећимъ законимъ прописима, или да нје прописанимъ путемъ издато, збогъ чега га употребити не може.

§. 17.

Ако се у обштемъ заседанію, у случаю подъ 1. предидујегъ §-а, не бы могло до та-квогъ единства доћи, да се у будуће и у оде-

леньима и у великомъ заседаню єднообразно решава, чиниће се предлогъ министру правде, да се законодатно определи смисао дотичногъ законогъ прописа.

§. 18.

Одвоена мнѣнія у свима случаима §. 16. подносе се такође министру.

§. 19

Кадъ се при прегледаню когъ дела појви потреба, да се расправи какво предходно питање н. пр. да ли дело подлежи расматраню касационогъ суда, да ли је доволно извиђено и т. д., онай судіја, кои је у предходномъ питању био одвоеногъ мнѣніја, дужанъ је главно питање решавати, а своє одвоено мнѣніе у предходномъ питању може забележити.

§. 20.

Касационий судъ, кадъ изъ дела нижи судова, коя предъ нѣга дођу, примети хотичне, или грубе, изъ небреженя учинѣне, погрешке, онъ ће учинити истомъ суду примедбе, а у исто време министра правде о томе известити.

§. 21.

Решеня касационогъ суда подписиваће све судіје, кое су участвовале у томе, и секретаръ

§. 22.

Деланъ касационогъ суда излазиће съ подпомомъ председателя и секретара. Оно, што

председатель по администрацији пише, самъ ће и подписивати.

На оно што је решено у великомъ, ставиће се „изъ великогъ заседаніја“, што је у обштемъ „изъ обштегъ заседаніја.“ На остало стављаће се „изъ I., II. или III. одделеня касационогъ суда.“

§. 23.

Решеня касационогъ суда у делима судскимъ имеће насловъ: „у име Нѣгове светлости кнеза србскогъ Н. Н.“

Права и дужности председателя и секретара.

§. 24.

Председатель ће мотрити да се у оделенъима, као и у великомъ и обштемъ заседаню прописаный редъ одржава, а особито му се у дужностъ ставља, да пази да се закони єднообразно употребљаваю.

Онъ дели послове по оделенъима и пази, да се предмети редомъ решаваю.

Председатель предлагаће, где потребно буде, питања, коя се у предмету решити имаю, и свакїј судіја дужанъ је на питања свое мнѣніје дати.

§. 25.

Председатель ће чланове и секретаре разређивати по оделенъима, но то може быти само на извесно време за у напредакъ, а никада за поединији случај.

Но кадъ бы у једномъ оделеню више судія недостајало тако , да се додаткомъ секретара (9. 13.) не бы законый брой судія добіо , можиће председатель и на краће време судію изъ другогъ оделеня у ово преместити и то увекъ наймлађегъ.

Онъ ће одредити једногъ одъ канцеларискогъ персонала, кои ће рачуне водити и новце чувати.

Председатель ће заказивати данъ за велико и обште заседаніе.

§ 26.

Председатель прави и подноси министру правде кондуктну листу званичника и практиканта судски.

Онъ подноси известіе министру правде о раду и станю дела судски.

§ 27.

Кадъ председатель за потребно нађе, онда може давати поединимъ судіјама на расмотренъ поедине предмете, кое ће они у заседанію реферирати, но и тада ће се у засѣданію цео предметъ претрести.

§ 28.

Председатель одржава у суду редъ и полицијо. У овомъ смотреню онъ има иста права и дужности, кое су закономъ прописане за председатеља окружнаг судова.

§. 29.

Кадъ председатель збогъ какве препреке ніе на дужности , нѣгова права и дужности припадају найстаріјемъ судіи.

§. 30.

Свакій секретарь управља посломъ у оделеню, у комъ онъ ради. Онъ ће се старати, да се решени предмети брзо израђую и уредно, кудъ треба, одправљају.

Обште пакъ надзиравање о вршенију канцелариски дела, припада найстаріјемъ секретару. Онъ има право млађе секретаре и друге канцелариске званичнике на уредно и точно извршенъ дужности опоминјати и свакій непоредакъ и злоупотребленъ у истима одкланјати.

Кадъ найстаріји секретарь ніе на дужности, заступа га другиј секретарь, кои је на реду по старешинству.

Заключење.

§. 31.

Кадъ ова устройства окружнаг судова, апелационогъ и касационогъ суда почну важити, губе силу закона:

Устройство окружнаг судова одъ 26. Јануара 1840. год. В. № 140. с. № 110. (зборн. I. стр. 192.)

Устройство апелационогъ суда одъ 12. Фебруара 1860. год. В. № 443. (збор. XIII. стр. 12).

Законодавно решење одъ 16. Августа 1860. год. В. № 1926. (збор. XIII. стр. 140.)

Законодавно решенъ одъ 10. Мая 1861.
год. В.№ 982. (збор. XIV. стр. 86) о решавању сукоба између великогъ грађанскогъ и
великогъ кривичногъ суда.

Измене и допуне у устройству великогъ
суда одъ 4. Януара 1864. год.

Законъ одъ 11. Јунія 1864. год. о даваню
судіја подъ судъ.

Законодавно решенъ одъ 22. Августа 1864.
год., по коме једанъ великиј судъ може узимати,
по потреби, за решавање, судів изъ другогъ
великогъ суда у помоћь.

А кадъ ће ова устройства почети важити,
наредиће се уводнимъ закономъ.

Препоручујмо Нашему министру правде,
да овай законъ обнародује и о извршењу се
нѣговомъ стара; властима пакъ заповедамо, да
по нѣму поступају, а свима и свакоме да му
се покоравају.

20. Фебруара, 1865. год.

у Београду.

М. М. Обреновић с. р.

(М. П.)

Видјо и стављо државнији печатъ,

чуваръ државногъ печата,

министръ правде ,

Р. Лешанинъ с. р.

Министеръ правде,

Р. Лешанинъ с. р.